

Opera suspicionată (OS)
Suspicious work

Opera autentică (OA)
Authentic work

OS	Tufan, C., "Cunoașterea onirologică a lui Dumnezeu", <i>Teologia pontica</i> , an.II, nr.1, 2009, p.54-72, 2009.
OA	Tatu, S., <i>Profetismul israelit în documentele biblice: între fals și autentic</i> , Ed.Casa Cărții, Oradea, p.109-148, 2008.

Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion

p.54:5 – p.56:12

p.109:2 - p.111:23

p.55:

p.111: Tabel fără număr

Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la www.plagiate.ro

**PROFETISMUL ISRAELIT ÎN
DOCUMENTELE BIBLICE:
ÎNTRE FALS ȘI AUTENTIC**

ediția a II-a revizuită

SILVIU TATU

Editura Casa Cărții, Oradea
2008

Cuprins

Cuprins	vii
Abrevieri	ix
Introducere	1
GENEZA PROFETISMULUI ISRAELIT	3
I. Aspecte preliminare	5
1.1. Definiții	5
1.2. Periodizarea profetismului în Israelul antic	11
1.3. Surse disponibile pentru studiul profetismului israelit	14
1.4. Studiul critic al profetismului în perioada medievală și în perioada modernă	19
II. Profetul și societatea	25
2.1. Chemarea profetului	25
2.2. Scurt istoric al mișcării profetice iahviste în perioada VT	38
2.3. Atribuțiile profetului iahvist	72
MIJLOACE ȘI FENOMENE PROFETICE	79
III. Mantica (divinația)	87
3.1. Mantica în OAA	89
3.2. Mantica în Israelul antic	99
IV. Oniromanția	109
4.1. Terminologia oniromanției în OAA	112
4.2. Tipologia oniromanției în OAA	116
4.3. Terminologie oniromantică în literatura biblică	128
4.4. Tipologia oniromantică în Israelul antic	132
4.5. Visul ca epifanie	138
4.6. Ritualul de incubație	150
V. Experiența extatică	157
5.1. Conștiență sau inconștiență?	159
5.2. Fenomenul experienței extatice în OAA	165
5.3. Manifestări extatice	167
VI. Taumaturgia	175
6.1. Statutul taumaturgului	176
6.2. Miracolele în literatura biblică	177

IV. ONIROMANȚIA

Somnul încă a rămas un *crux interpretum* pentru neurologie și pentru psihiatrie. Fiziologia și patologia sale visului încă mai stârnesce controverse și nedumerire. În ciuda identificării unor interpretări medicale ale fenomenului (circulație sangvină deficitară, ventilație insuficientă, poziție inconfortabilă, suprasaturație), accesarea unor zone necunoscute ale spiritului nu este definitiv exclusă prin visare. Limita dintre conștientă și visare încă mai stimulează imaginația artiștilor prin incertitudinea ei. Psihologii moderni, mai ales de la Freud (*Interpretarea viselor*, 1900) și Jung (*Psihologia incoștientului*, revizuită ca *Simboluri ale transformării* 1912) încoace, atribuie visului chiar și calități terapeutice⁶¹.

Chiar și la popoarele din OAA somnul era mai mult decât o simplă experiență nocturnă care reflecta starea psihică a subiectului cu aspirațiile și cu conflictele sale interioare. Chiar dacă această calitate ar fi acceptată, ceea ce este mai greu de presupus în cazul literaturii antice de acest tip, studiul psihanalitic al viselor mesopotamiene se lovește de o nouă dificultate, anume lipsa de acces la subiecții originari și la acel *Weltanschauung* specific lor. Din aceste motive, o abordare psihanalitică a viselor din literatura mesopotamiană este atât inoportună cât și zadarnică, probabil cu excepția viselor rele (Oppenheim 1956, 185b).

Indiferent dacă somnul era fiziologic sau era indus, când apărea visul, acesta era tratat cu mare responsabilitate în OAA în primul rând pentru potențialul său revelator. Revelația prin vis putea să fie transparentă (visul-mesaj) sau obscură, necesitând interpretare (visul-irațional). Visul putea fi interpretat și simptomatic, descriind starea de sănătate a subiectului. Când se aprecia că are semnificație mantică, visul era interpretat ca prezicând evenimente viitoare (Oppenheim 1956, 185a). Coșmarul este acea varietate a visului care presupune torturarea onirică a

⁶¹ Unii consilieri creștini și pastori folosesc visul și interpretarea lui în terapia unor dezechilibre spirituale sau pentru călăuzire spirituală. De exemplu Morton T. Kelsey (*God, Dreams, and Revelation: A Christian Interpretation of Dreams*, Minneapolis, MN: Augsburg, 1964), James B. Ashbrook („The Past and Pathology”, *Journal of Pastoral Care*, 42 (1988): 14–24), Leroy T. Howe („Dream Interpretation in Spiritual Guidance”, *Journal of Pastoral Care*, 40 (1986): 262–272).

subiectului. Fiind rezultatul intervenției unor demoni, acestea erau, de regulă, contracarate prin incantații ritualice (Oppenheim 1956, 230a).

Oniromanția presupune observarea semnelor onirice (oniroscopia) și interpretarea acestora (onirocritica). Oniromanția a evoluat în Mesopotamia de la stadiul de practică populară la cea de știință divinatorie, bucurându-se de o largă recunoaștere în defavoarea altor tehnici mantice precum lecanomanția. Însăși păstrarea a numeroase relatări literare cu privire la receptarea viselor (mai ales de către regi și preoți), precum și compilarea, ordonarea și copierea de auguri onirici (cf. *Cartea asiriană a viselor*) indică tranziția acestei practici din domeniul popular în cel școlastic. Alte două documente similare au fost păstrate din Egiptul antic, primul provenind din perioada Dinastiei a XII-a (secolul al XIII-lea î.H.)⁶², iar următorul din secolul al II-lea d.H.⁶³ (Oppenheim 1956, 242a–245a).

Tradiția grecească a onirocriticii începe cu *Odiseea* lui Homer, acolo unde este acceptată existența a doar două tipuri de vise, numite adevărate sau false în funcție de valoarea lor predictivă (19.559–567)⁶⁴. Plutarh va cita din Herophilus (330–260 î.H.) o categorisire întreită suplimentată cu un tip nou. Viselor trimise de divinitate (*theopemptous*) și celor naturale (*fusikous*), care reflectă imagini ale sufletului, li se adaugă un vis artificial (*sunkrimatikous*), care reflectă ceea ce ar vrea să vadă receptorul.

Cea mai complicată clasificare a viselor provine de la Artemidorus Daldianus (secolul al II-lea d.H.), autorul unei lucrări în cinci volume *Oneirocritica*. El pleda pentru clasificarea întreită a viselor: cu semnificație (*oneiros*), fără semnificație (*asēmanton*) și visul născut din activitatea psihică a individului (*enupnion*) (*Oneirocritica*, 4 prefața). Visele cu semnificație le împărțea în funcție de tehnica necesară pentru interpretare în vise teoretice (*theōrēmatikoi*) și vise alegorice (*allēgorikoi*) (*Oneirocritica* 1.2). Printre visele fără semnificație el includea și aparițiile (*fantasma*), iar printre cele cu semnificație accepta

⁶² A.H. Gardiner, *Hieratic Papyri in the British Museum. Third Series*. 1:9–23, Papyrus Chester Beatty no. III; tăblițele 5–8a, 12–12a (London: British Museum, 1935). Cf. J.A. Wilson, *ANET*, p. 495 f.

⁶³ Papirusul Carlsburg XIII și XIV verso.

⁶⁴ Pentru o prezentare detaliată a visului în literatura greacă și impactul său în cultura greacă, a se vedea E.R. Dodds, *The Greeks and the Irrational* (Boston: Beacon, 1957).

vedenia (*horoma*) și oracolul (*chrēmatismos*). Două secole mai târziu, Macrobius va clarifica clasificarea propusă de Artemidorus în *Comentariul asupra visului lui Scipio* (secolul al IV-lea d.H.). Termenii folosiți corespundeau terminologiei visului în cultura greco-romană.

	greacă	latină
visul enigmatic	<i>oneiros</i>	<i>somnium</i>
vedenia profetică	<i>orama</i>	<i>visio</i>
visul oracular	<i>chrēmatismos</i>	<i>oraculum</i>
coșmarul	<i>enupnion</i>	<i>insomnium</i>
apariția	<i>fantasma</i>	<i>visum</i>

O altă terminologie este propusă de filosoful stoic Posidonius (135–51 î.H.), citat de Cicero (*Div.*, 1.64), pentru care toate cele trei categorii sunt considerat cu valoare predictivă, sufletul receptorului comunicând fie cu sine (cu divinul din sine), fie cu alte suflete, fie cu însăși divinitatea. Teoria onirotică a lui Posidonius este urmată și de Filo din Alexandria, deoarece și la el visele au valoare predictivă⁶⁵. Ele sunt tot trei la număr: visele trimise la inițiativa lui Dumnezeu, prin care El îl vizitează pe om (*De somniis* 1.1), altele născute din activitatea minții (*nous*) receptorului (*De somniis*, 1.2), iar altele produsul sufletului (*psuchē*) său (*De somniis*, 2.1).

În accepțiunea evreilor antici, visul nu putea fi înțeles decât în limitele contextului somnului. Thomson (1955, 423–424) observa că, în ciuda rarei prezențe a termenului în Vechiul Testament, se pot trage cu destulă certitudine cel puțin două concluzii: (1) somnul este rezultatul intervenției divine (Iov 11:18–20; Ps. 3:5 [6]; 4:8 [9]; Ps. 127:2), și (2) somnul este o stare asemănătoare morții, pseudotanatică (Ier. 51:39, 57; Ps. 13:3[4]). Somnul este prin excelență domeniul maximei comunicabilități a omului cu divinitatea. De aceea poetul poate aprecia profunzimea relației sale cu Dumnezeu ca una care continuă dincolo de visare, în starea conștiinței diurne (Ps. 139:18). Din percepția somnului ca stare de veghe sau de conștiință alertă în raport cu divinitatea derivă și

⁶⁵ Pentru detalii privitoare la uzanța termenilor la Filo Alexandrinul se poate consulta articolul lui Derek S. Dodson, „Philo's *De somniis* in the Context of Ancient Dream Theories and Classifications” (p. 299–312 în *Perspectives in Religious Studies*, 2003).